

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Технологічний університет (м. Кельце, Польща)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)
Яський університет ім. А. Й. Кузи (м. Яси, Румунія)
Регіональна туристична організація
Свентокшиського Воеводства (м. Кельце, Польща)
Технологічний парк (м. Кельце, Польща)

***СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ,
ЕКОНОМІЧНІ ТА ГУМАНІТАРНІ
ВИМІРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ***

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
XII Міжнародної науково-практичної конференції**

15-17 травня 2024 року

Частина II

Вінниця-Чернівці 2024

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. XII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця-Чернівці, 15-17 травня 2024 р. Вінниця, 2024. Ч. 2. 462 с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства та регулювання соціальних проблем в сучасних умовах; сучасної парадигми менеджменту та публічно-владної діяльності; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства; фінансовий механізм забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного підприємництва та торгівлі; актуальні проблеми та перспективи розвитку маркетингових технологій в умовах євроінтеграції; теоретичний та прикладний аспекти проблем розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти державотворчих процесів в умовах глобалізованого суспільства. Висвітлюються теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО; інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор
Відповідальний секретар – **Мартинова Л. Б.**, д-р екон. наук, професор

Члени редакційної колегії:

Громова О. Є., д-р екон. наук, доцент, **Даценко Г. В.**, д-р екон. наук, професор,
Іваницька Н. Б., д-р філол. наук, професор, **Прутська О. О.**, д-р екон. наук, доцент,
Хачатрян В. В., д-р екон. наук, доцент, **Чорна Н. М.**, д-р іст. наук, професор,
Бондар А. А., канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент, **Крупельницька І. Г.**,
канд. екон. наук, доцент, **Махначова Н. М.**, канд. екон. наук, доцент, **Тернова А. С.**,
канд. техн. наук, доцент, **Хом'яченко С. І.**, канд. юрид. наук, доцент, **Яремко С. А.**,
канд. техн. наук, доцент

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-918-070-4

Громова О.Є., д-р екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
РОЛЬ ТА МІСЦЕ ОСОБИСТОГО БРЕНДУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ..... 76

Довгань Ю.В., канд. екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ОСВІТНІ ПОСЛУГИ ЯК ОБ'ЄКТ МАРКЕТИНГУ..... 83

Поліщук І.І., д-р екон. наук, професор
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОГРАМ
ЛОЯЛЬНОСТІ..... 91**

Середницька Л.П.
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУБ'ЄКТАМИ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 98**

Танасійчук А.М., д-р екон. наук, професор
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**Україна У КОНТЕКСТІ ВИРОБНИЦТВА ВОЛОСЬКОГО ГОРІХА В
ПЕРІОД ВІЙНИ..... 109**

Якушевська О.В., канд. екон. наук
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
З ЧОГО ПОЧИНАЄТЬСЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ КРАЇНИ?..... 118

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ТА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ І ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ

Антонюк К.Г., д-р філософії з економіки
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
СЬОГОДЕННЯ..... 129**

Вівсюк І.О., д-р філософії з економіки
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ДИНАМІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА..... 135**

Іваніщева О.А.
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**РЕГІОНАЛЬНА КУХНЯ ВІННИЧЧИНИ: АВТЕНТИЧНІ СТРАВИ ТА
КУЛІНАРНІ ТРАДИЦІЇ..... 144**

Кізюн А.Г., канд. географ. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ТУРИСТИЧНА ДЕСТИНАЦІЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ..... 155

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ТА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ І ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ

УДК 911.984.4(477)

Антонюк К.Г., д-р філософії з економіки

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4566-7792>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Війна в Україні негативно вплинула на розвиток туризму, зокрема, й екологічного. Дана стаття присвячена дослідженню актуальних викликів та можливих перспектив розвитку екологічного туризму в Україні. Екотуризм, який ґрунтується на принципах відповідального ставлення до природи та місцевих громад, може стати одним із ключових напрямків відновлення туристичної галузі України.

Ключові слова: туризм, екотуризм, виклики, розвиток, потенціал, відновлення.

Постановка проблеми. Війна в Україні негативно вплинула на всі сфери життя, не оминувши й туризм. Екотуризм, який набирає все більшої популярності у світі, в Україні опинився у складній ситуації. З одного боку, війна завдала шкоди багатьом екотуристичним маршрутам та об'єктам, зробивши їх відвідування небезпечним. З іншого боку, війна може стати каталізатором для позитивних змін у цій сфері, дати шанс для збереження та відновлення довкілля, а також для розвитку нової екотуристичної інфраструктури, саме тому тематика дослідження потребує детального вивчення та обговорення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблеми

впливу війни на екотуризм в Україні займалися багато науковців, серед яких О. Бурова, І. Самойленко, С. Петренко, К. Нікітенко, О. Михайленко, А. Марченко, І. Василенко тощо. Крім того, питанням відновлення екологічного туризму в Україні займалися такі дослідники і науковці як О. Пархоменко, Н. Стеценко, О. Шаблій, Ю. Борейко, Т. Іванова та інші. Важливо зазначити, що дослідження цієї теми є дуже актуальними, адже екотуризм може стати одним із важливих факторів відновлення України після війни, що може допомогти не лише зберегти унікальну природу України, але й створити нові робочі місця, стимулювати розвиток місцевої економіки та сприяти мирному будівництву.

Метою статті є дослідження впливу військової агресії РФ на розвиток екологічного туризму в Україні, а також аналіз перспектив його відновлення.

Виклад основного матеріалу. Протягом останніх років сфера туризму в Україні переживає нелегкі часи. Пандемія Covid-19 стала викликом для туристичної індустрії, у зв'язку з цим в Україні популярнішими стали внутрішні подорожі, оскільки для відновлення міжнародного туризму знадобиться деякий час. В умовах пандемії коронавірусу та необхідності дотримуватися карантинних обмежень і соціальної дистанції, стало доцільним розвивати саме екологічний туризм. Наступною жахливою подією для України стала війна. Російські війська здійснюють удари по мирних українських містах та селах з різних напрямів, у тому числі зі сторони тимчасово окупованих Донбасу та Криму, а також північно-східного регіону. Напад на суверенітет та територіальну цілісність України є грубим порушенням Статуту ООН та основоположних норм і принципів міжнародного права [5, с. 231].

Війна в Україні негативно вплинула на розвиток туризму в країні, в тому числі й екотуризму. Багато екотуристичних маршрутів пролягають через зони бойових дій або прилеглі до них території, що робить їх небезпечними для відвідування.

На сьогодні деякі з ареалів рідкісних та ендемічних видів і оселищ опинилися в зоні активних воєнних бойових дій. Це цілинні нерозорані степи,

крейдянні схили Донеччини, приморські екосистеми у південних областях та болота на півночі країни. Через військову агресію ворога частина популяції червонокнижних представників флори і фауни знаходиться під загрозою вимирання [6, с. 86].

Величезний негативний вплив на довкілля та розвиток екологічного, пляжного туризму призвів підрив греблі Каховської ГЕС, через що вода з Каховського водосховища почала швидко спускатися вниз за течією Дніпра. Масштаби катастрофи виявилася величезними: сукупна зона стрімкої зміни гідрологічних факторів довкілля (затоплення та осушення) склала не менш як 5000 км², були затоплені вразливі екосистеми, зокрема у національних парках та інших об'єктах природно-заповідного фонду. Через це існування окремих видів та екосистем було поставлено під загрозу. Окрім того, було підтоплено багато складів, промислових підприємств, сміттєзвалищ, АЗС та інших об'єктів, звідки у Дніпро-Бузький лиман вимило токсичні речовини. А у Чорне море потрапила велика кількість прісної води, забрудненої паливно-мастильними матеріалами, добривами, стічними водами із затоплених населених пунктів та полів. Додатковим джерелом вторинного забруднення могли стати донні відклади Каховського водосховища, де десятиліттями накопичувалися викиди промислових підприємств та залишки пестицидів і добрив із навколишніх полів [1].

Екологічний туризм (екотуризм) – за визначенням Всесвітньої туристичної організації, – це подорож у відносно непорушені господарською діяльністю людини куточки природи з метою спостереження, вивчення рослинного і тваринного світу та ознайомлення з культурними цінностями. Стратегічна мета екологічного туризму – екологічні екскурсії, екоосвіта, виховання любові до природи, важливості її захисту і збереження. Особливу роль у концепції екотуризму надають охоронним територіям, організації туристично-інформаційних центрів, підготовці кваліфікованих гідів, джерел інформації [7, с. 8]. Враховуючи дане визначення екотуризму, яке також базується на відвідуванні об'єктів природоохоронного фонду, заповідних територій, важливим є дослідження впливу війни на ці об'єкти.

Зокрема, повномасштабна війна перетворила нашу державу на одну з найбільш замінованих країн світу. 174 тис. кв. км – майже третина території України – небезпечні для життя. Якщо провести аналогію з іншими країнами, це половина площі Німеччини або чотири Естонії. Заміновані землі стають невидимою смертельною пасткою для цивільних осіб, зокрема дітей. Так, за даними ДСНС України станом на 23 жовтня 2023 року, від початку повномасштабної збройної агресії 559 українців зазнали поранень від мін і вибухонебезпечних предметів, 261 особа загинула. Серед постраждалих – 68 дітей, ще 14 – загинули [4]. Ці заміновані землі стосуються не тільки орних площ, а й земель природоохоронного характеру, що унеможливить відвідування даних об'єктів на багато років, більше того, багато тварин постраждає та буде знищено через заміновані території. Понад 20% природоохоронних територій України уражені війною [3].

За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України внаслідок російської збройної агресії [3]:

- Уражено 812 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 0,9 млн га.

- Під загрозою знищення опинилися 2,9 млн га територій Смарагдової мережі – 160 територій, що є частиною природоохоронної мережі Європи та охороняються у межах законодавства ЄС та Ради Європи.

- У зоні ризику перебувають 17 водно-болотних угідь міжнародного значення (під охороною Рамсарської конвенції), які мають статус завдяки їх унікальному біорізноманіттю.

- Окупованими лишаються 514 об'єктів природно-заповідного фонду площею 0,80 млн га.

- Практично знищені два водно-болотних угіддя міжнародного значення: «Архіпелаг Великі та Малі Кучугури» та «Заплава Сім Маяків».

- Знищено всю заповідну зону (1588 га), найцінніша степова ділянка Джарилгацького національного природного парку.

- Пошкоджено місця існування видів флори та фауни, занесених до Червоної книги України, Європейського червоного списку видів тварин і рослин, що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі [3].

Цей перелік та масштаби втрат можуть зростати, адже на частині територій України досі тривають бойові дії, а решта перебуває під окупацією чи очікує на розмінування [3]. Такі дані свідчать про неможливість використання перерахованих об'єктів ПЗФ України для здійснення екотурів або виключення їх з екотуристичних маршрутів.

Згадані вище наслідки військового вторгнення зумовили зміщення центру екотуризму на Західну Україну. Також екотуризм має свої форми прояву: зелений туризм, сільський зелений туризм, агротуризм тощо. Тому трансформація даного туризму відбувається під впливом негативного зовнішнього середовища.

Проте, війна також може стати каталізатором для позитивних змін у цій сфері. Можливими напрямками розвитку екологічного туризму в Україні після війни можуть бути наступні:

1. Збереження та відновлення природних територій: війна завдала шкоди багатьом природним територіям України, але й створила унікальну можливість для їх збереження та відновлення; екотуристи можуть брати участь у волонтерських програмах з очищення територій, посадки дерев, відновлення екосистем. Це може допомогти не лише покращити стан довкілля, але й сприяти розвитку екотуризму в цих регіонах.

2. Розвиток екотуристичної інфраструктури: війна зруйнувала багато об'єктів туристичної інфраструктури, але й звільнила місце для нових екотуристичних комплексів. При будівництві нових об'єктів важливо використовувати екологічно чисті матеріали та технології, а також мінімізувати вплив на довкілля. Це може допомогти створити нові робочі місця та стимулювати розвиток місцевої економіки.

3. Просування екотуристичних маршрутів: багато екотуристичних маршрутів в Україні досі невідомі широкому загалу. Важливо просувати ці маршрути за допомогою онлайн-платформ, соціальних мереж та інших маркетингових інструментів. Це може допомогти залучити більше туристів в Україну та сприяти розвитку екотуризму.

4. Розвиток екотуризму в сільській місцевості: сільська місцевість України має великий потенціал для розвитку екотуризму. Тут можна знайти мальовничі краєвиди, чисте повітря, свіжі продукти та гостинних людей. Розвиток екотуризму в сільській місцевості може допомогти покращити життя людей на селі та зберегти традиційний уклад життя.

5. Екологічна освіта та просвіта: важливо, щоб туристи розуміли важливість збереження довкілля та поводитися відповідально під час подорожей. Для цього необхідно проводити екологічні освітні програми та заходи, спрямовані на підвищення обізнаності туристів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Війна в Україні негативно вплинула на розвиток туризму в цілому, і екотуризм не став винятком. Однак, незважаючи на всі складнощі, екотуризм може стати одним із важливих напрямків відновлення України після війни. Розвиток екотуризму може допомогти не лише зберегти унікальну природу України, але й допомогти відновити туристичну інфраструктуру, зберегти культурну спадщину, сприяти регіональному розвитку та економіки в цілому. Для цього держава та громадськість мають об'єднати зусилля, щоб створити сприятливі умови для розвитку екотуризму в Україні. Важливо, щоб дослідження екотуризму в Україні проводились комплексно, з урахуванням не лише екологічних, але й економічних, соціальних та політичних факторів. Крім того, дослідження екотуризму можуть допомогти Україні стати лідером у сфері екологічно чистого туризму на світовому ринку.

Список використаних джерел:

1. Волонтери екодії зафіксували 1500 випадків потенційної шкоди довкіллю від війни. Чи є шанс на відновлення? URL: <http://surl.li/tpnhh> (дата звернення: 09.05.2024).

2. Вплив війни на природоохоронні території України. URL: <https://wwf.ua/?12163316/The-impact-of-war-on-protected-areas-in-Ukraine> (дата звернення: 09.05.2024).

3. Вплив війни на природоохоронні території України. URL: <https://wwf.ua/?12163316/The-impact-of-war-on-protected-areas-in-Ukraine> (дата звернення: 10.05.2024).

4. Довкілля – мовчазна жертва війни: як російська армія вчиняє екологічні злочини й порушує права людини. URL: https://lb.ua/blog/dmytro_lubinets/581276_dovkillya_movchazna_zhertva_viyni_yak.html (дата звернення: 10.05.2024).

5. Паньків Н., Скрипник М. Екологічний туризм як пріоритетний напрямок сталого розвитку туризму в Україні: виклики сьогодення. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2022. № 4. С. 229 – 240.

6. Роман Л.Ю. Аналіз екологічних загроз об'єктів ПЗФ України у воєнний період. *Екологічні науки*, 2022. № 3(42). С. 84 – 88.

7. Тарасова В. В., Нестерчук І. К., Ковалевська І. М., Осіпчук А. С. *Географія туризму: Екологічний туризм: підручник*. Житомир, 2021. 252 с.

УДК 658:640.4(045)

Вівсюк І.О., д-р філософії з економіки

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9170-0886>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ДИНАМІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті розглянуто динаміку діяльності підприємств готельного господарства України за останнє десятиліття, за часи настання світової епідеміологічної кризи та початку повномасштабного вторгнення. Мінливість зовнішніх факторів впливу безпосередньо відображається на обсязі діючих підприємств тимчасового розміщення, їх ефективність діяльності та конкурентоздатності на ринку.

Ключові слова: готельне підприємство, динаміка, індустрія гостинності, тимчасове розміщення, сфера послуг.

Постановка проблеми. За роки, які тривали до початку епідеміологічної кризи у світі та повномасштабної війни в Україні, сфера послуг набула